EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2025 07 16
SWD(2025) 556 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

dėl Europos konkurencingumo fondo

pridedamas prie

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas Europos konkurencingumo fondas (EKF), įskaitant gynybos mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklos specialiąją programą, panaikinami reglamentai (ES) 2021/522, (ES) 2021/694, (ES) 2021/697, (ES) 2021/783, panaikinamos tam tikros reglamentų (ES) 2021/696, (ES) 2023/588 nuostatos ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) [EGPP]

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sukuriama 2028–2034 m. bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ja susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinamas Reglamentas (ES) 2021/695

Pasiūlymo dėl Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma specialioji programa, kuria įgyvendinama 2028–2034 m. bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Europos horizontas“, nustatomos su ta programa susijusios dalyvavimo ir sklaidos taisyklės ir panaikinamas Sprendimas (ES) 2021/764

{COM(2025) 543 final} - {COM(2025) 544 final} - {COM(2025) 555 final} - {SEC(2025) 555 final} - {SWD(2025) 555 final}

Santraukos lentelė
Poveikio būsimam ilgalaikiam ES biudžetui (DFP) vertinimas. ES finansavimas konkurencingumui didinti
A. Būtinybė imtis veiksmų
Kodėl? Kokia problema sprendžiama?
Pastaraisiais trisdešimt metų didėjo ES ir kitų išsivysčiusios ekonomikos šalių našumo atotrūkis – ES tapo mažiau konkurencinga nei kitos didžiosios ekonomikos. ES nuo kitų didžiųjų ekonomikų atsilieka daugelyje sričių, įskaitant technologijų plėtrą, mokslinius tyrimus ir inovacijų diegimo rezultatus, rinkos dinamiką ir pramonės pajėgumą. Todėl, kaip pažymėta M. Draghi ataskaitoje, Europos konkurencingumo didinimas tampa labai svarbiu prioritetu. Kaip nurodyta Europos Komisijos konkurencingumo kelrodyje[1], Europos konkurencingumas apima ES gebėjimą skatinti našumo augimą, aukštą gyvenimo lygį ir strateginį savarankiškumą sparčiai kintančioje pasaulinėje aplinkoje. Ši samprata ne tik apima tradicinę sąnaudomis grindžiamą konkurenciją, bet ir pabrėžia inovacijų, investicijų, atsparumo ir pramoninio pranašumo, visų pirma žaliųjų, skaitmeninių ir itin svarbių sektorių, svarbą. Konkurencingumo kelrodyje nustatyti keli ES konkurencingumui padidinti reikalingi veiksniai: 1) atotrūkio inovacijų srityje panaikinimas, 2) priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas ir 3) pernelyg didelės priklausomybės mažinimas ir saugumo didinimas. Be to, nurodomi penki horizontalieji įgalinamieji veiksniai: 1) paprastinimas, 2) kliūčių bendrojoje rinkoje šalinimas, 3) finansavimas, 4) įgūdžiai ir kokybiškos darbo vietos, 5) geresnis koordinavimas. Daugiausia dėmesio Europos konkurencingumo fondas skirs supaprastinimui, finansavimui ir geresniam koordinavimui. Tikimasi, kad šių problemų sprendimai turės teigiamo, nors ir netiesioginio, poveikio kitoms konkurencingumo kelrodyje nurodytoms problemoms, pavyzdžiui, inovacijų atotrūkiui, taip pat Europos priklausomybės nuo ypatingos svarbos technologijas ir išteklius tiekiančių išorės šaltinių mažinimui, o tokiu būdu ir saugumo bei atsparumo didinimui.
Ko siekiama šia iniciatyva?
Svarbiausias šios iniciatyvos tikslas – sukurti investavimo pajėgumus Europos konkurencingumui strateginių technologijų ir sektorių srityje remti, taip pat panaudoti ES biudžeto finansavimo priemones. Konkrečiau, šia iniciatyva skatinamos viešosios ir privačiosios investicijos visais investavimo proceso etapais, visų pirma į mokslinius tyrimus ir inovacijas, ir geriau išnaudojamas ES biudžeto rizikos mažinimo potencialas, kad dėl to ES pridėtinė vertė būtų kuo didesnė. Be to, ji nukreipia ir sutelkia investicijas į ES strategines technologijas ir sektorius, skatinančius priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą, saugumą ir atsparumą. Galiausiai ji sudaro palankesnes sąlygas gauti ES finansavimą laikantis į naudotoją orientuotų, greitesnių, supaprastintų ir suderintų procedūrų ir didina ES ir valstybių narių investicijų nuoseklumą.
Kokia papildoma ES lygmens veiksmų nauda?
Pirma, ES finansavimas, stiprinant suinteresuotųjų subjektų ir valstybių bendradarbiavimą ir integraciją, padeda šalinti nacionalines kliūtis ir formuoti kritinę masę bendriems uždaviniams spręsti. Antra, spręsdama rinkos nepakankamumo ir neoptimalių investavimo sąlygų problemas ir darydama ekonominį poveikį, ES didina ekonominį atsparumą, pritraukia privačių lėšų ir kapitalo, didina našumą visoje ES ir remia ekonomiškai naudingus projektus, kurie priešingu atveju gali nepasisekti. Ji skatina ES masto konkurenciją, sudarydama sąlygas iš visos ES atrinkti geriausias mokslines ir novatoriškas idėjas. Trečia, stiprindama investicijų kryptingumą ir telkdama išteklius, ES gali geriau spręsti ES masto uždavinius ir skatinti bendrus prioritetus, kaip antai skaitmeninę ir žaliąją pertvarką.

[1] COM(2025) 30 *final*. „ES konkurencingumo kelrodis“

B. Sprendimai
Kokios su teisėkūra susijusios ir nesusijusios politikos galimybės apsvarstytos? Ar viena iš politikos galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Kodėl?
Buvo svarstomos trys skirtingos politikos galimybės. Pirmoji galimybė yra papildytasis įprastinės veiklos scenarijus, pagal kurį liktų galioti atskiros 14 programų[2] taisyklės, tačiau Komisija stengtųsi užtikrinti didesnį horizontalųjį fondų nuoseklumą, plačiau taikydama tokį pat požiūrį kaip į Europos strateginių technologijų platformą (STEP), siekdama sudaryti sąlygas gauti kaupiamąjį finansavimą atskiriems projektams pagal keletą programų. Antroji galimybė – geresnis programų koordinavimas ir bendras taisyklių sąvadas, kuria būtų siekiama labiau suderinti įvairių programų taisykles, visų pirma tikslus, kryptis ir ramsčius, taip pat įgyvendinimo priemones ir horizontaliąsias teisines nuostatas. Trečioji galimybė – programų konsolidavimas pasinaudojant nauju Europos konkurencingumo fondu, į kurį būtų įtrauktos atitinkamos ES programos ir kuris būtų grindžiamas strateginiu orientavimu, pirmenybę teikiant politikai, o ne programoms. Pasirinkus šią galimybę, būtų sukurtas bendras investavimo į strateginius sektorius ir technologijas, perversmines inovacijas ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą pajėgumas, leidžiantis sklandžiai investuoti ne tik į fundamentinius mokslinius tyrimus, bet ir į taikomuosius mokslinius tyrimus, diegimą, gamybą, paslaugas ir sprendimus. Jis bus priderintas prie kelių ES konkurencingumui ir atsparumui itin svarbių politikos linijų. Jo valdymas padėtų fondui greitai reaguoti į naujus iššūkius ir prioritetus. Trečioji galimybė užtikrintų ilgalaikėms investicijoms, pavyzdžiui, į mokslinius tyrimus ir inovacijas, būtino nuspėjamumo ir reagavimui į naujus politinius prioritetus būtino lankstumo pusiausvyrą. Tinkamiausia yra trečioji galimybė, nes siūlomas išsamus politikos priemonių rinkinys, kuriuo siekiama taisyti pirmiau nurodytus dabartinius ES finansavimo sistemos trūkumus, susijusius su konkurencingumu. Siekdama sėkmingai išnaudoti tinkamiausią galimybę, ES įgyvendins priemones, kuriomis siekiama kuo labiau sumažinti galimą neigiamą poveikį, be kita ko, derindama lankstumą su poreikiu užtikrinti nuspėjamumą.
C. Tinkamiausios galimybės poveikis
Kokie būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) pranašumai?

[2] 14 ES programų, kurioms taikomas šis poveikio vertinimas, priskiriama programa „Europos horizontas“, inovacijų fondas, Skaitmeninės Europos programa, Europos skaitmeninės ekonomikos infrastruktūros tinklų priemonė, Europos gynybos fondas, Šaudmenų gamybos rėmimo aktas, priemonė Europos gynybos pramonei stiprinti vykdant bendradarbiaujamuosius viešuosius pirkimus, Europos gynybos pramonės programa, programa „ES – sveikatos labui“, Europos kosmoso programa, IRIS2, programa „InvestEU“, Bendrosios rinkos programa (MVĮ kryptis) ir LIFE.

Pasirinkus tinkamiausią galimybę, per 15 metų būtų gauta didesnė investicijų grąža, o bendra nauda, gauta išleidus vieną eurą, būtų 15,74 proc. didesnė nei pasirinkus pirmąją galimybę (papildytasis įprastinės veiklos scenarijus). . Be to, iš esmės dėl didesnių investicijų Europos Sąjungos eksportas padidėtų 58 proc., palyginti su pirmąja galimybe. Tikėtina, kad dėl gebėjimo veiksmingiau ir efektyviau paskirstyti išteklius bus pasiektas teigiamas bendras tinkamiausios galimybės poveikis ES našumui.

Be to, tikėtina, kad pasirinkus šią galimybę ir taip integravus prieigos punktus ir nustačius bendrą taisyklių sąvadą, supaprastinus finansavimo procesą ir sukūrus veiksmingesnę, verslui palankesnę aplinka, kuri bus ypač naudinga spartaus augimo pramonės šakoms, MVĮ, novatoriškiems startuoliams ir projektams, kuriems būtina ilgalaikė parama investicijoms, mažės paramos gavėjų administracinės išlaidos. Supaprastintas ir patobulintas paraiškų teikimo procesas padidintų aiškumą projektų rengėjams ir apskritai palengvintų galimybes gauti finansavimą.

Be to, pasirinkus tinkamiausią galimybę, būtų konsoliduoti finansavimo procesai ir išplėstos galimybės naudotis finansinėmis priemonėmis, kad ES galėtų geriau išnaudoti savo potencialą sutelkti privatųjį kapitalą ir padidinti biudžeto lankstumą. Šia galimybe taip pat stiprinamos fundamentinių mokslinių tyrimų ir labiau pažengusių mokslinių tyrimų, inovacijų ir gamybos sąsajos, taip užtikrinant dinamišką ES ekonominę struktūrą ir geresnį idėjų pristatymą rinkoje.

Vieningos finansavimo sistemos paskirtis rinkos atžvilgiu – didinti Europos įmonių konkurencingumą užtikrinant prieinamesnį ir strategiškai suderintą finansavimą. Ji taip pat remia Europos strateginį savarankiškumą ir mažina kritinę priklausomybę.

Galiausiai bus pasiektas socialinis poveikis, įskaitant paskatas kurti darbo vietas, ugdyti įgūdžius ir skatinti regionų ekonomikos augimą, visų pirma strateginiuose sektoriuose. Šios galimybės poveikis aplinkai yra glaudžiai susijęs su prioriteto suteikimu priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui ir švarioms technologijoms kaip pagrindiniams sektoriams ir technologijoms. Toks dėmesys turėtų turėti teigiamo poveikio klimatui ir ES siekiui mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro.

Kokios būtų tinkamiausios galimybės (jei jos nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

ES lėšas jau naudojantiems pareiškėjams ir naudos gavėjams gali tekti padengti kai kurias prisitaikymo išlaidas. Siekiant pereiti prie vieno integruoto fondo, prie dabartinės struktūros įpratusioms organizacijoms reikėtų prisitaikyti. Vis dėlto, nors paramos gavėjams iš pradžių reikėtų prisitaikyti prie naujojo fondo, šį mokymosi procesą jiems tektų organizuoti tik kartą, o ne keletą kartų dėl daugelio programų. Apskritai sudarius palankesnes naudojimosi sąlygas ir apribojus suvaržymus, iš esmės gerokai sumažėtų su paraiškų teikimu susijusios išlaidos, be kita ko, tai būtų naudinga didesniam pareiškėjų ratui. Bendrųjų vartų sukūrimas, remiantis pradine Finansavimo ir konkursų portalo ir STEP portalo patirtimi, gali padėti apriboti sutrikimų poveikį, o perėjimą gali palengvinti lankstesnė ir labiau reaguojanti patikimo valdymo ir suinteresuotųjų subjektų tinklų struktūra. Galiausiai, struktūrai tapus paprastesne ir suprantamesne, finansavimo programos gali tapti prieinamesnės naujiems paramos gavėjams, o tai įvairiuose sektoriuose skatintų inovacijas.

Koks bus poveikis verslui, MVĮ ir labai mažoms įmonėms?

Dėl pastangų, kurių bus imtasi perėjimo metu, kaip antai prisitaikant prie naujų taisyklių ir perprantant konsoliduotą paraiškų teikimo sistemą, su ES finansavimu jau susipažinusios MVĮ iš pradžių patirs prisitaikymo išlaidų. Tikimasi, kad šios išlaidos bus laikinos ir ribotos. Ilgainiui mažesnės administracinės išlaidos duos naudos MVĮ, kai bus nustatomos atitinkamos finansavimo galimybės ir teikiamos paraiškos. Pagrindiniai privalumai yra vieno langelio principu pagrįstas paraiškų portalas, supaprastintos ir suderintos taisyklės, supaprastintos konsultavimo paslaugos ir vieno langelio principu grindžiama sistema, dėl kurių finansavimas taptų prieinamesnis, mažėtų išlaidos ir sudėtingumas. Paramą MVĮ reikia įtraukti į Konkurencingumo fondo struktūrą, siekiant užtikrinti, kad ši nauda būtų reali.

Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?

Ne, nes tai yra Komisijos tiesiogiai ES lygmeniu arba netiesiogiai per jos įgyvendinančiuosius partnerius valdoma programa, kurios lėšos skiriamos paramos gavėjams.

Ar bus dar koks nors didelis poveikis?

Pasirinkus tinkamiausią galimybę, didės našumas ir stiprės ES padėtis pasaulinėje vertės grandinėje, be kita ko, dėl naujas rinkas kuriančių perversminių inovacijų. Bus remiamos inovacijos ir gamyba, todėl mažės priklausomybė ir gerės ES įmonių padėtis rinkoje. Strateginis valdymas ir specialus finansavimas užtikrina finansavimo nuspėjamumą, pradedant fundamentiniais moksliniais tyrimais ir baigiant taikymu rinkoje. Bus palengvinta MVĮ galimybė gauti finansavimą, mažės administracinės išlaidos, trumpės dotacijų skyrimo procedūros ir gerės jų galimybės gauti kapitalo. Iniciatyva galėtų sustiprinti strateginių sektorių konkurencinę padėtį ir ES pozicijas ypatingos svarbos ir pažangiausių technologijų srityje. Šalutinis poveikis duos naudos gretimiems sektoriams ir didins produktyvumą.

D. Tolesni veiksmai

Kada politika bus persvarstoma?

Ši iniciatyva bus stebima taikant biudžeto po 2027 m. veiklos rezultatų peržiūros sistemą, kuriai skirtas atskiras poveikio vertinimas. Taikant veiklos rezultatų peržiūros sistemą, programos įgyvendinimo etapu numatyta parengti įgyvendinimo ataskaitą, taip pat retrospektyvinį vertinimą, kuris bus atliktas pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2024/2509 34 straipsnio 3 dalį. Vertinimas bus atliktas pagal Komisijos geresnio reglamentavimo gaires ir grindžiamas su programos tikslais susijusiais rodikliais.